

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1116230/2

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליהו הישיריק, הרב מיכאל עמוס, הרב אברהם שינדלר

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד דוד בסידין ועו"ד שמעון נוריאלי)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד צדוק חוגי)

הנדון: ערעור שלהכרעה בו נפקות עתידית בדיון בזירה משפטית אחרת;
ימי הפגרה לעניין עיכוב הליכים לפי החוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה

חקיקה שאוזכרה:

[תקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984: סע' 258ב\(ב\), 529, בפרק כ'1](#)

[תקנות להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה \(הוראת שעה\), תשע"ו-2016](#)

[תקנות הדיינים \(פגרות\), תשע"ג-2013: סע' 6](#)

[תקנות הדיון בבתי-הדין הרבניים בישראל, התשנ"ג](#)

מיני-רציו:

* ביה"ד הרבני הגדול קיבל את הערעור ופסק כי ימי הפגרה לא יובאו במניין הימים לעניין עיכוב הליכים לפי החוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה. מכאן שהמערערת (שהגישה תביעתה לביהמ"ש לאחר פגרת הפסח) עמדה בלוח הזמנים המוטל עליה ומשכך לא קנה ביה"ד הרבני האזורי סמכות לדון בתביעת מזונות הילדים; בנוסף, נדונה שאלה מקדמית בדבר עצם האפשרות להגיש ערעור כאשר להכרעה בו נפקות עתידית בדיון בזירה משפטית אחרת.

* משפחה – חוק להסדר התדיינויות במשפחה (הוראת שעה) – תפיסת סמכות

* בתי-דין – בית-דין רבני – ערעור

ערעור על החלטת ביה"ד הרבני האזורי בבקשה לעיון מחדש לעניין סמכות השיפוט בגדרה נדרש ביה"ד לשאלה האם יש לכלול את ימי הפגרה בכלל אותו פרק זמן של חמישה-עשר יום לעניין עיכוב הליכים לפי החוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה. כן נדונה שאלה משפטית מקדמית – בעקבות החלטה שניתנה בביהמ"ש לאחר הגשת הערעור בעקבותיה נסגרו התיקים בביהמ"ש – בדבר אפשרות הגשת ערעור שלהכרעה בו נפקות עתידית בדיון בזירה משפטית אחרת. רקע: הודעת האישה על סיום

תקופת הארכת ההליכים ניתנה ביום 30.3.2017. בהתאם לסעיף 8(ד) לתקנות להסדר התדיינות, מיום ההודעה יש לצד שהגיש את הבקשה ליישוב סכסוך, חמישה-עשר יום לפתיחת תביעה. בתאריך 18.4.2017 הבעל פתח תביעה בביה"ד ורק יומיים אח"כ, פתחה האישה תביעת מזונות ילדים בבית המשפט. ביה"ד הרבני האזורי פסק כי לאישה הייתה זכות לפתוח תביעה בערכאה שתבחר עד לתאריך 15.4.2017 נוכח קביעתו כי יש לכלול את ימי הפגרה בכלל אותו פרק זמן של חמישה-עשר יום. התפתחות לאחר הגשת הערעור: חודש לאחר הגשת הערעור לביה"ד הגדול הועלתה בפני בית המשפט לענייני משפחה, על ידי הבעל, שאלת הסמכות. הבעל טען כי הגשת התביעה לגירושין וכריכת תביעת מזונות הילדים נעשו יומיים קודם להגשת תביעות האישה לבית המשפט, ולפיכך לדעתו אין לבית המשפט סמכות. האישה מנגד טענה כי תביעת המזונות שהגישה לבית המשפט היא בעצם תביעתה של הקטינה, ועל פי הפסיקה של בג"ץ אין הגשת תביעת מזונות על ידי האב בערכאה אחת (ביה"ד) יכולה למנוע הגשת תביעה על ידי הקטין עצמו בערכאה אחרת (בית המשפט). ביהמ"ש החליט כי הסמכות היא של ביה"ד הרבני, ובית המשפט לא ידון בתביעת מזונות ילדים שהגישה האישה ולפיכך בית המשפט לענייני משפחה מחק את תביעת האישה והורה לסגור את התיק. את החלטתה סמכה השופטת על החלטת ביה"ד הרבני מיום 22.5.2017 שבה הכריע ביה"ד הרבני את שאלת הסמכות וקבע כי הסמכות לדון במזונות הילדים היא בסמכות ביה"ד הרבני. לעת הזו, בעקבות סגירת התיקים בביהמ"ש, המקום היחיד שבו עומדת תביעת מזונות ילדים הוא בביה"ד הרבני האזורי.

ביה"ד הרבני הגדול פסק:

האם סגירת תיק בביהמ"ש והחלטתו כי הסמכות היא של ביה"ד איינה את הערעור והוא היה לחסר משמעות? ב"כ המערער טען כי פסה"ד של ביהמ"ש אינו חלוט ואפשר להגיש ערעור על החלטה זו לבית המשפט המחוזי. לשיטתו, אם ביה"ד הגדול יקבל את ערעורו ויפסוק כי הסמכות אינה בידי ביה"ד הרבני, אזי ילך לערער על החלטת בית המשפט לענייני משפחה בפני בית המשפט המחוזי. כך תועלתו תהא ביכולת להשתמש בפסק הדין של ביה"ד הגדול – התומך בדעתו (אם כך יהיה) – בערעורו בבית המשפט המחוזי. בכך עולה לדיון שאלה משפטית נוספת: האם אפשר להעלות ערעור שכשלעצמו במצב הנוכחי לא יוכל להועיל למערער, ושכל תכליתו כדי לשמש בהמשך כלי ניגוח בזירה משפטית אחרת, שבה אם תקבל עמדתו יפיק לו הדבר תועלת?

בשאלה מקדמית זו, לעניין עצם האפשרות להגיש ערעור ביה"ד סבור כי הדין עם המערער. הזכות לערער היא זכות טבועה ומובנית לכל צד הסבור כי החלטת ביה"ד בעניינו, אשר נתקבלה נגד עמדתו בדיון, פוגעת בו. המטרה הראשונית והתועלת הישירה מהערעור שהגישה המערער תהיה, בעצם העובדה שהסמכות לא תהיה בידי ביה"ד הרבני ומניעתו מדיון בתביעת המזונות. לעמדת ביה"ד, משיכת יד ביה"ד מהתיק – אף ללא העברתו לביהמ"ש – נפקות שיש בה כדי לעמוד בבסיס ערעור.

לכך מצטרפת תועלת נוספת ברובד השני – האפשרות כי הכרעה כזו תביא לשינוי אף בהחלטת ביהמ"ש. זאת ועוד, ניתוחה של החלטת בית המשפט בעניין קביעת הסמכות, מלמד כי החלטתו אינה בגדר 'החלטה עצמאית' שבית המשפט בנה על פי סברתו או מקורותיו הוא. כל כולה מסתמכת על החלטת ביה"ד הרבני האזורי שקבעה כי הסמכות היא בידי ביה"ד. החלטה זו של ביה"ד הייתה נכונה לשעתה שכן היא ניתנה טרם שהועלה טענתה החדשה של המערער בדבר הכללת ימי הפגרה. טענה זו כלל לא הובאה בפני בית המשפט לענייני משפחה וגם לא החלטת ביה"ד הרבני האזורי שניתנה בגינה.

כתוספת לכל האמור, קיימת סיבה נוספת המורה כי על ביה"ד לדון ולהכריע בערעור זה. מעבר לנפקות שיש למערער במקרה זה, יש לדיון זה בהכללת או אי-הכללת ימי הפגרה השלכות רוחב על כל מערכת בתי הדין ויש צורך באמירה ברורה שיאמר בסוגיה זו ביה"ד הגדול.

לגופו של ערעור – דין ימי הפגרה לעניין עיכוב הליכים לפי החוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה: השאלה העומדת לכאורה לדין היא אם היה מקום לכלול את ימי פגרת הפסח בתוך אותה תקופה של 15 יום העומדת לרשות אותו צד שהגיש את הבקשה ליישוב סכסוך לצורך החלטה באיזה ערכאה לבחור לשם הגשת התביעה וכן להגשת התובענה בפועל לאותה ערכאה? ביה"ד הרבני הגדול מקבל בהקשר זה את עמדת בא כוח המערערת במלואה וקובע כי לא היה מקום לכלול את ימי פגרת הפסח בתוך אותה תקופה של חמישה עשר יום. תקנות סדר דין אזרחי קובעות את כל סדרי הדיון ופרקי הזמן המוקצבים עבורם בחוק. תקנות אלו חלות על כל התביעות בבית המשפט לענייני משפחה. ההוראה הברורה והפשוטה והכלל הקובע, שהחוק הציבו כ'בררת המחדל' לגבי כל פרקי הזמן שנאמרו בחוק או בתקנות לסוגיהן, הם כי ימי הפגרה לא יובאו במניין הימים שנקבעו בתקנות או נקבעו על ידי בית המשפט. קביעה זו היא חדה וברורה ואינה נזקקת לכל פרשנות. המקרה האחד והיחיד שהוחרג על ידי המחוקק הוא כאשר הערכאה השיפוטית עצמה קבעה בהחלטתה כי לגבי הוראה או החלטה מסוימת כלולים גם ימי הפגרה. כל עוד אין החלטה כזו הרי שהקביעה הברורה היא כי ימי הפגרה לא יובאו במניין הימים. לא יעלה על הדעת לומר כי החוק אינו חל על מקרה זה של הסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה.

לפיכך הערעור מתקבל נפסק כי המערערת עמדה בלוח הזמנים המוטל עליה משום שאין מקום לכלול את ימי חופשת חג הפסח. משכך לא קנה ביה"ד הרבני האזורי סמכות לדון בתביעת מזונות הילדים.

גם החלטת בית המשפט בעניין הסמכות הייתה נכונה לשעתה טרם שהועלה כלל עניין הכללת ימי הפגרה. טענה זו כלל לא הובאה בפני בית המשפט לענייני משפחה וגם לא החלטת ביה"ד הרבני האזורי שניתנה בגינה. משום כך היא אינה 'מכסה' חלק זה של הדיון בסמכות שהרי החלטה זו לא הייתה בפני כבוד השופטת.

פסק דין

בפנינו ערעור שהגישה המערערת על החלטת בית הדין הרבני האזורי שניתנה ביום י"ח בסיוון תשע"ז (12.6.17) כדלהלן:

הוגשה בקשה לעיון מחדש לעניין סמכות השיפוט.

לטענת המבקש במניין חמישה עשר הימים נמנו ימי הפגרה שלא כדין.

ברם לשון החוק היא ברורה:

ניתנה הודעה כאמור רשאי המבקש להגיש תובענה לערכאה שיפוטית מוסמכת לפי סעיף 4 לחוק, בתוך חמישה עשר ימים מיום מתן ההודעה לצד שכנגד.

אין כל אזור לכך שימי הפגרה לא יבואו בחשבון הימים.

בנוסף, אין להקיש מסד זמנים אחר לעניין שלפנינו, שכן ההיגיון המשפטי שבסיסו הגבלה וצמצום הפגיעה בחופש הפנייה לערכאות, מחייב לצמצם ככל הניתן את חוסר האפשרות לפנייה לערכאה המוסמכת ולפיכך אין להתחשב בימי הפגרה.

משכך, החלטת בית הדין עומדת בעינה.

ההפניה של בית הדין האזורי להחלטה קודמת – כוונתה להחלטה מיום י"ג בסיוון תשע"ז (7.6.17), שאת הקטע הרלוונטי לענייננו נעתיק ממנה:

ברם הודעת האישה על סיום תקופת הארכת ההליכים ניתנה בתאריך ג' בניסן תשע"ז (30.3.2017).

בהתאם לסעיף 8(ד) לתקנות להסדר התדיינות, מיום ההודעה יש לצד שהגיש את הבקשה ליישוב סכסוך, חמישה-עשר יום לפתיחת תביעה:

ביקש צד להפסיק את ההליך ליישוב הסכסוך לפני תום תקופת ההארכה המוסכמת, יודיע על כך בכתב לצד שכנגד עם העתקים לערכאה השיפוטית וליחידת הסיוע.

ניתנה הודעה כאמור רשאי המבקש להגיש תובענה לערכאה שיפוטית מוסמכת לפי סעיף 4 לחוק, בתוך חמישה עשר ימים מיום מתן ההודעה לצד שכנגד.

לאור זאת, לאישה הייתה זכות לפתוח תביעה בערכאה שתבחר עד לתאריך י"ט בניסן תשע"ז (15.4.2017).

כזכור, הבעל פתח תביעה בתאריך כ"ב בניסן תשע"ז (18.4.2017) בבית הדין, והאישה פתחה תביעת מזונות ילדים רק יומיים אחר כך בבית המשפט [...]

על החלטה זו ביקש בא כוח האישה עיון נוסף, היות שלדעתו עמדה האישה במבחן הגשת תביעה תוך הזמן – חמישה-עשר יום – משום שבתקופה זו חלה פגרת הפסח, מיום י"ד בניסן תשע"ז (10.4.2017) ועד כ"א בניסן תשע"ז (17.4.2017). לפיכך, אין לכלול את ימי הפגרה במסגרת אותם חמישה-עשר יום.

בעקבות העלאת טענה זו, הוציא בית הדין האזורי ביום י"ח בסיוון תשע"ז (12.6.17) את ההחלטה נשואת הערעור, המצוטטת לעיל בראשית דברינו, אשר קבעה כי יש לכלול את ימי הפגרה בכלל אותו פרק זמן של חמישה-עשר יום, ומשכך האישה שהגישה את תביעתה לבית המשפט ביום כ"ד בניסן תשע"ז (20.4.2017) איחרה את המועד משום שלדעת בית הדין הסתיימו חמישה-עשר הימים ביום י"ט בניסן תשע"ז (15.4.2017) – ראה לעיל בהחלטת בית הדין האזורי מיום י"ג בסיוון תשע"ז (7.6.2017).

דיון מקדמי

האם סגירת תיק בביהמ"ש והחלטתו כי הסמכות היא של ביה"ד איינה את הערעור והוא היה לחסר משמעות?

בעקבות נתון שהתחדש חודש לאחר הגשת ערעורה של המערערת, עלתה בעת הדיון שאלה משפטית מקדימה, והיא אם ניתן כלל במצב המשפטי החדש שהתהווה להגיש כלל את הערעור. לפיכך, טרם נבוא לדון ולהכריע בערעור לגופו, עלינו לקיים דיון והכרעה על האפשרות או אי-האפשרות של הגשת הערעור.

הנתון החדש שיש לו לכאורה השלכה על הערעור הוא פסק דין שניתן על ידי בית המשפט לענייני משפחה בחדרה, ביום כ"ד בתמוז תשע"ז (18.7.2017) (חודש לאחר הגשת הערעור לבית הדין הגדול).

האישה הגישה לבית המשפט ביום כ"ד בניסן תשע"ז (20.4.2017) את תביעת מזונות הילדים וכן תביעה למשמורת.

בפני בית המשפט לענייני משפחה הועלתה על ידי הבעל שאלת הסמכות. הבעל טען כי הגשת תביעה לגירושין וכריכת תביעת מזונות הילדים נעשו ביום כ"ב בניסן תשע"ז (18.4.2017), יומיים קודם להגשת תביעות האישה לבית המשפט, ולפיכך לדעתו אין לבית המשפט סמכות. האישה מנגד טענה כי תביעת המזונות שהגישה לבית המשפט היא בעצם תביעתה של הקטינה, ועל פי הפסיקה של בג"ץ אין הגשת תביעת מזונות על ידי האב בערכאה אחת (בית הדין) יכולה למנוע הגשת תביעה על ידי הקטין עצמו בערכאה אחרת (בית המשפט).

כבוד השופטת הדס גולדקורן, בהחלטה מנומקת היטב, החליטה כי הסמכות היא של בית הדין הרבני, ובית המשפט לא ידון בתביעת מזונות ילדים שהגישה האישה. את החלטתה סמכה השופטת על החלטת בית הדין הרבני מיום כ"ו באייר תשע"ז (22.5.2017) שבה הכריע בית הדין הרבני את שאלת הסמכות וקבע כי הסמכות לדון במזונות הילדים היא בסמכות בית הדין הרבני. וכך נכתב בהחלטת בית המשפט:

בהתאם לעדכון שהוגש ביום 22.5.17, שאלת סמכותו של בית הדין הרבני לדון בתביעה נדונה והוכרעה סופית בבית הדין הרבני נתניה ובערכאת הערעור עליו לאחר שבית הדין קבע כי לו הסמכות. נקודת המוצא של בית משפט זה, כמו גם נקודת המוצא שהצדדים צריכים לצאת ממנה, היא שלבית הדין הסמכות לדון בתביעת הגירושין על כריכתה. (ההדגשה אינה במקור.)

בסופו של פסק הדין כתבה השופטת:

כאמור לעיל, לא ניתן להגיש תביעה בעילת הקטינה כל עוד ענייניה נדונים במסגרת התביעה בבית הדין הרבני על כריכתה. הסמכות לדון בענייני הצדדים היא של בית הדין הרבני. (הדגשה אינה במקור.)

התביעות שהוגשו בשם הקטינה נדחות בזאת.

המזכירות תשגר ההחלטה לצדדים ידנית בפקס, תתיק את ההחלטה בכל התיקים הקשורים המתנהלים בין הצדדים ותסגור אותם. (ההדגשה של פסקה זו היא במקור.)

המצב בזירה המשפטית לעת הזאת הוא כי בעקבות סגירת התיקים בבית המשפט, אין כל תביעה המונחת בפני בית המשפט לענייני משפחה. המקום היחיד שבו עומדת תביעת מזונות ילדים הוא בבית הדין הרבני האזורי.

השאלה המשפטית שעלתה היא:

האם במצב זה לא התאיין הערעור, שהרי לכאורה בערעור ללא תכלית עסקינן משום שבית המשפט לענייני משפחה מחק את תביעת האישה והורה לסגור את התיק? האם במצב זה יש טעם לערעור, כאשר אין אלטרנטיבה כלל לדיון במזונות?

שאלה זו העלה בית הדין הרבני הגדול בפתח הדיון. נקודה זו העלה גם המשיב בכתב התשובה לערעור וכן בא כוח המשיב בעת הדיון בפנינו.

בא כוח המערערת טען מנגד כי אומנם היה פסק דין של בית המשפט אך הוא אינו חלוט ואפשר להגיש ערעור על החלטה זו לבית המשפט המחוזי משום שעדיין לא עברו ארבעים וחמישה יום מיום מתן ההחלטה (בניכוי פגרת הקיץ שאינה במניין הימים). ולפיכך הוא עותר כיום לביטולה של החלטת בית הדין האזורי שקבעה כי הסמכות היא של בית הדין הרבני.

להערת בית הדין כי מאחר שאי אפשר לערער על החלטת בית המשפט לענייני משפחה בפני בית הדין הגדול אלא רק בפני בית המשפט המחוזי, ואם כן עליו לערער תחילה בפני בית

המשפט המחוזי, השיב בא כוח המערערת כי עומדת לו זכות הערעור בפני בית הדין הגדול על כל החלטה של בית הדין הרבני האזורי, והוא עומד על מימושה. לשאלת בית הדין מה תועלת תצמח לו, והרי אין בפניו ערכאה חלופית משום שבית המשפט כבר פסק כי הסמכות אינה בידי אלא בידי בית הדין הרבני, השיב בא כוח המערער כי אם בית הדין הגדול יקבל את ערעורו ויפסוק כי הסמכות אינה בידי בית הדין הרבני, אזי ילך לערער על החלטת בית המשפט לענייני משפחה בפני בית המשפט המחוזי. כך תועלתו תהא ביכולת להשתמש בפסק הדין של בית הדין הגדול – התומך בדעתו (אם כך יהיה) – בערעורו בבית המשפט המחוזי.

בכך עולה לדיון שאלה משפטית נוספת: האם אפשר להעלות ערעור שכשלעצמו במצב הנוכחי לא יוכל להועיל למערער, ושכל תכליתו כדי לשמש בהמשך כלי ניגוח בזירה משפטית אחרת, שבה אם תתקבל עמדתו יפיק לו הדבר תועלת?

בשאלה זו, בחינת עצם האפשרות להגיש ערעור במצב זה שהתהווה לאחר ההחלטה של בית המשפט שנתקבלה לאחר שהוגש הערעור לבית הדין הגדול, היא עלינו להכריע טרם נכריע בערעור עצמו שבו תיבחן השאלה העיקרית בערעור עצמו והיא האם ביחס לפרק הזמן של חמישה-עשר יום כלולים או לא כלולים ימי הפגרה.

על אף האמור, נפקויותיו של הערעור מונעות את הקביעה כי התאיין

לדעתנו, בדיון מקדים זה – בעצם האפשרות להגיש ערעור – הדין עם בא כוח המערערת.

ההנחה והקביעה כי אין למערער כל נפקות או תועלת אינה נכונה. הזכות לערער היא זכות שבועה ומובנית לכל צד הסבור כי החלטת בית הדין בעניינו, אשר נתקבלה נגד עמדתו בדיון, פוגעת בו.

משיכת יד ביה"ד מהתיק – אף ללא העברתו לביהמ"ש – נפקות שיש בה כדי לעמוד בבסיס ערעור במקרה הנדון בפנינו, סבורים המערערת ובא כוחה – מטעמים שעמהם – כי החלטת בית הדין האזורי שלפיה הסמכות לדון במזונות הילדים היא בידי בית הדין הרבני, יש בה פגיעה בזכויות המערערת ולדעתם במקרה זה אין לבית הדין סמכות לדון במזונות. כלומר: לדעת בא כוח המערערת אם יתקבל הערעור וייקבע כי אין לבית הדין הרבני סמכות לדון במזונות יהא על בית הדין הרבני למשוך ידו מדיון זה ובכך די למערערת, שהרי זה רצונה ועמדת בא כוחה.

האפשרות כי הכרעה כזו תביא לשינוי אף בהחלטת ביהמ"ש – נפקות ברובד השני

אכן, בנוסף לכך, תוכל המערערת להפיק תועלת נוספת מהחלטה כזו של בית הדין הגדול, והיא השימוש בהחלטה זו בעת הגשת ערעור בבית המשפט המחוזי על החלטת בית המשפט לענייני משפחה. אך תועלת זו היא בגדר 'ערך מוסף' של החלטה כזו – אם תהיה – של בית הדין הגדול. המטרה הראשונית והתועלת הישירה מהערעור שהגישה המערערת תהיה, כפי האמור לעיל, בעצם העובדה שהסמכות לא תהיה בידי בית הדין הרבני ומניעתו מדיון בתביעת המזונות. תועלת זו היא ברובד הראשון של החלטה ולכך מצטרפת תועלת נוספת ברובד השני.

זאת ועוד, ניתוחה של החלטת בית המשפט בעניין קביעת הסמכות, כפי שהובאה לעיל, מלמד כי החלטתו אינה בגדר 'החלטה עצמאית' שבית המשפט בנה על פי סברתו או מקורותיו הוא. כל כולה מסתמכת על החלטת בית הדין הרבני האזורי מיום כ"ו באייר תשע"ז (22.5.2017) שקבעה כי הסמכות היא בידי בית הדין. זו אומנם ניתנה ודנה בכמה היבטים של ענייני הסמכות אך לא מעבר לנקודות אלו, ולגביהן – ורק לגביהן – ניתנה החלטת בית הדין הנ"ל. בעקבות החלטה זו ועל סמך כן קבעה כבוד השופטת בהחלטתה כי הסמכות היא בידי בית הדין הרבני. החלטת בית הדין הנ"ל שהיוותה 'משענת' שעליה נסמך בית המשפט, ניתנה עוד טרם העלתה המערערת טענתה החדשה לגבי אי־הכללת ימי הפגרה בכל התקופה של חמישה־עשר יום שעמדו לרשותה. בעקבות העלאת טענה חדשה זו של האישה הוציא בית הדין החלטה נוספת ביום י"ח בסיון תשע"ז (12.6.2017), היא ההחלטה שבה קבע בית הדין הרבני האזורי כי יש לכלול את ימי הפגרה בכלל התקופה, ומשכך איחרה האישה את המועד, ושב ואישר בכך את החלטתו מיום כ"ו באייר תשע"ז (22.5.2017).

לכל עניין זה של העלאת הסוגיה של הכללה או אי־הכללה של ימי הפגרה, לא הייתה כל התייחסות של בית המשפט, ומתוך ההחלטה של בית המשפט לענייני משפחה למדנו כי נתונים אלו לא הובאו בפניו בעת החלטתו.

הערעור שבפנינו הוא על שלב חדש זה של החלטת בית הדין המאוחרת שדנה בעניין זה של הכללת או אי־הכללת ימי הפגרה במניין ימי התקופה. הווה אומר שאם יתקבל ערעור המערערת וייקבע בבית הדין הגדול כי אין בידי בית הדין הרבני סמכות במקרה זה, תיפול כל משענתה של החלטת בית המשפט לענייני משפחה שסמך את כל כולה על החלטת בית הדין האזורי. והרי זה בבחינת "כשל עוזר ונפל עוזר". בעצם החלטת בית המשפט דינה ליפול מאליה במקרה זה, אך גם אם יש צורך בהגשת ערעור הרי בוודאי יש מקום בעניין זה להגשת הערעור בפני בית הדין הגדול כדי שידון ויקבל את הכרעתו בערעור לגופו. דבר שכתגובת שרשרת יביא לנפילת החלטת בית המשפט לענייני משפחה.

השאלה העקרונית שבערעור זוקקת הכרעה ומשבאה לידי ביה"ד – ראוי לדון בה

כתוספת לכל האמור, קיימת סיבה נוספת המורה כי על בית הדין לדון ולהכריע בערעור זה. מעבר לנפקות שיש למערערת במקרה זה, יש לדיון זה בהכללת או אי־הכללת ימי הפגרה השלכות רוחב על כל מערכת בתי הדין לגבי פרקי זמן הנקובים בחוק או כאלו שקובע בית הדין או בית המשפט ביחס להוראות שהוא מורה לצד זה או אחר או לשני הצדדים. יש צורך באמירה ברורה שיאמר בסוגיה זו בית הדין הגדול, ומשהובאה סוגיה זו בפנינו אין מקום להורידה בגלל מקרה זה או אחר שיש בו או אין בו נפקות ישירה או רק נפקות משנית או נפקות שרשרת (מה גם שנתבאר שגם במקרה זה קיימת נפקות ישירה).

על פי האמור, אנו מקבלים את עמדת בא כוח המערערת בדיון מקדים זה, ולפיה יש בהחלט מקום להגשת הערעור, ועל בית הדין הרבני הגדול לדון בערעור לגופו והכריע אם לקבלו או לדחותו.

לגופו של ערעור

דין ימי הפגרה לעניין עיכוב הליכים לפי החוק להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה
נביא בקצרה את עיקרי טענות המערערת ותגובת המשיב.

טענות המערערת

תקנות סדר הדין האזרחי קובעות כי תקופת הפגרה לא תובא במניין הימים, אלא אם כן החליט בית המשפט אחרת. תקנות סדר הדין האזרחי אלו חלות על סדר הדין בבית המשפט לענייני משפחה. גם בתקנות להסדר התדיינות נאמר כי סדרי הדין יחולו לפי הנהוג בערכאה השיפוטית המוסמכת לדון ושאליה הוגשה הבקשה (ליישוב סכסוך). מעתה, טוען בא כוח המערערת, אין כל מקום שכללים אלו ותקנה זו לא יהיו תקפים במקרה זה, ומשלא ניתנה הוראה מפורשת אחרת של בית המשפט, הרי שימי הפגרה אינם כלולים באותו פרק זמן של חמישה עשר יום שניתן למגיש הבקשה.

תגובת המשיב

1. הערעור הוא בעצם על החלטת בית הדין הרבני מיום כ"ו באייר תשע"ז (22.5.2017) ולא על ההחלטה המאוחרת מיום י"ח בסיוון תשע"ז (12.6.2017). לפיכך, לא היה מקום כלל להגיש את הערעור, שהרי כבר חלף זמן הערעור.
2. בית המשפט כבר קבע כי אין שום הליך בפניו וממילא אין מקום לכל הגשת הערעור.
3. [...]

ביחס לתגובות בא כוח המשיב, הרי שמתוכן עלינו להתייחס לטענה מס' 1 של בא כוח המשיב בלבד, שכן בטענה מס' 2 כבר הארכנו לעיל במסגרת הדיון המקדים, ודחינו אותה מכול וכול, וטענה מס' 3 [...] לא עוסקת כלל עניינית בסוגיה המשפטית העומדת לדיון ואינה נותנת כל מענה על טענות בא כוח המערערת שטען לגוף השאלה של הכללת או איי הכללת ימי הפגרה בתקופה הנ"ל.

דיון והכרעה

השאלה העומדת לכאורה לדיון היא אם היה מקום לכלול את ימי פגרת הפסח בתוך אותה תקופה של חמישה עשר יום העומדת לרשות אותו צד שהגיש את הבקשה ליישוב סכסוך לצורך החלטה באיזה ערכאה לבחור לשם הגשת התביעה וכן להגשת התובענה בפועל לאותה ערכאה.

לדעתנו אין כל ספק בשאלה זו ואנו מקבלים את עמדת בא כוח המערערת במלואה.

בחוק ובתקנות נאמרו בעניין זה דברים ברורים. יש סדר ויש כללים הקובעים את סדרי הדין ואת לוח הזמנים והתקופות המתייחסים לרוחב כל הרבדים, הן פרקי הזמן או התקופות המוזכרות בחוק או בתקנות והן אלו המוזכרים בפסקי דין ובהוראות של בתי המשפט ובתי הדין.

סדרי הדין: ימי פגרה אינם נכללים בפרקי הזמן של בית המשפט בחוק ובהחלטות

תקנה 529 לתקנות סדר הדין האזרחי תשמ"ד – 1984 קובעת ברורות:

תקופת פגרה של בית המשפט לא תובא במניין הימים שנקבעו בתקנות אלה או שנקבעו בידי בית המשפט או הרשם, אלא אם כן הורה בית המשפט או הרשם, לפי העניין, הוראה אחרת.

תחולת התקנות הנ"ל על בית המשפט לענייני משפחה

קיימת התייחסות מפורשת לתחולת תקנות והוראות סדר הדין האזרחי על בית המשפט לענייני משפחה. הדבר מוזכר **בפרק כ"א** של תקנות סדר הדין האזרחי, ומובא בזאת החלק הרלוונטי לענייננו, כאשר הדגש הוא על הנאמר **בסעיף 258ב(ב)** כדלהלן:

(א) הוראות פרק זה יחולו על תובענות שנדונות בבית המשפט לענייני משפחה ועל תובענות בענייני משפחה שעל פי החוק נדונות בבית משפט שלום שאינו בית משפט לענייני משפחה (להלן שניהם כאחד – בית המשפט) [...]

(ב) הגדרות והוראות אחרות שבתקנות אלה למעט פרק כ"ב יחולו על תובענות בענייני משפחה ככל שאינן סותרות חלק זה, ובשינויים המחויבים לפי העניין.

כלומר: הדין הראשוני – או בלשון אחרת 'בררת המחדל' – כל עוד לא נאמר אחרת בהוראה של הערכאה המשפטית הוא תקנות סדר הדין האזרחי חלות על תובענות בענייני משפחה בין שנדונות בבית המשפט לענייני משפחה ובין בבית משפט אחר.

סדרי הדין בתקנות להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה – כסדרי הדין בערכאה הדנה

מה הם סדרי הדין בתקנות להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), תשע"ו – 2016?

בסעיף 18(א) של תקנות אלו נקבע: "בכל מקום שבו אין בתקנות אלה הוראה סותרת, ימשיכו לחול סדרי הדין הנהוגים בערכאה השיפוטית."

נוסיף עוד כי בסעיף מס' 1 של התקנות הנ"ל העוסק ב'הגדרות' נאמר: "סדרי הדין" – סדרי הדין לפי הערכאה השיפוטית המוסמכת לדון בעניין ושאליה הוגשה הבקשה או התובענה." לענייננו, הערכאה השיפוטית היא בית המשפט לענייני משפחה.

גם בסדרי הדין בב"ד אין פגרות במניין הימים (ולכן אינן עולות למניין שבחוק להסדר התדיינויות) עוד נוסיף כי למען הסר ספק, גם בתי הדין הרבניים אימצו את תקנה 529 הנ"ל. כך נקבע בתקנות הדיינים (פגרות) תשע"ג – 2013 בסעיף 6:

תקופת פגרה לא תובא במניין הימים שנקבעו בתקנות הדיון בבתי הדין הרבניים בישראל, התשנ"ג, או שנקבעו בידי בית דין, אלא אם כן הורה בית הדין הוראה אחרת.

העולה מהאמור

חיבורם של הנתונים המשפטיים הנ"ל שנכתבו בתקנות הנ"ל אחד על גבי השני יוצר בניין משפטי כדלהלן:

1. קיימות **תקנות סדר דין אזרחי** הקובעות את כל סדרי הדיון ופרקי הזמן המוקצבים עבורם בחוק.

2. תקנות אלו חלות על כל התביעות בבית המשפט לענייני משפחה.

ההוראה הברורה והפשוטה והכלל הקובע, שהחוק הציבו כ'בררת המחדל' לגבי כל פרקי הזמן שנאמרו בחוק או בתקנות לסוגיהן, הם כי ימי הפגרה לא יובאו במניין הימים שנקבעו בתקנות או נקבעו על ידי בית המשפט.

3. קביעה זו היא חדה וברורה ואינה נזקקת לכל פרשנות.

ודאי שאין מקום לחילוקים וסברות שונות בשעה שהמחוקק עצמו קבע את הכלל ואת תחולתו הגורפת על כל המקרים. המקרה האחד והיחיד שהוחרג על ידי המחוקק הוא כאשר הערכאה השיפוטית עצמה קבעה בהחלטתה כי לגבי הוראה או החלטה מסוימת כלולים גם ימי הפגרה.

הווה אומר: הדרך היחידה לסטות מכלל התקנה הנ"ל היא אך ורק באמצעות החלטה של בית המשפט. כל עוד אין החלטה כזו הרי שהקביעה הברורה היא כי ימי הפגרה לא יובאו במניין הימים. אין כל נפקות אם מניין הימים נאמר בחוק זה או בחוק אחר – כל אלו שווים בפני החוק כל עוד לא הוחרגו על ידי הערכאה השיפוטית עצמה.

4. גם הלוגיקה העומדת ביסודה של **תקנה 529** הנ"ל ברורה:

כל הוראה של החוק לביצוע הליך או פעולה משפטית מעצם טבעה דורשת זמן מסוים. ברור כי אי אפשר לדרוש מאדם לעשות פעולה בלי שנעמיד לרשותו את פרק הזמן הראוי לכך. פרק הזמן לגבי כל פעולה נקבע בחוק עצמו וכן נקבע בכל החלטה של בית המשפט או בית הדין.

פרק הזמן שנקבע אינו בבחינת 'פרס' או 'חסד', פרק הזמן שניתן בחוק או בהוראה של בית המשפט הוא רכיב מרכזי המוטבע ביסוד מתן ההוראה, שכן הזמן הוא הכלי הראשי עליו מושתת כל הליך. ללא זמן סביר אין ערך לכל הוראה והיא תהיה בבחינת 'כסות עיניים'.

פרק הזמן מגיע לכל צד בדין.

פשוט הוא, ולא יעלה על הדעת לומר כי החוק אינו חל על מקרה זה של הסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה, וכך נוכל לגרוע מאותם חמישה עשר יום שהעמיד המחוקק לרשות הצד מגיש התובענה את פגרת חג הפסח שהיא שמונה ימים. הרי במקרה כזה נוכל להגיע למצב שבו – באופן מעשי – יעמדו לרשות אותו צד רק שבעה ימים בלבד.

ברי ואין ספק שלקתה מידת הדין בכך.

ברור הוא כי לו הייתה למחוקק כוונה להחריג אגף התדיינויות זה של סכסוכי משפחה היה אומר זאת בלשון חדה וברורה.

למעלה מכל ספק נאמר כי בהחלט רשאי היה אותו צד – ובענייננו המערערת – לסמוך על פשטות משמעות החוק שנאמרה ללא כל החרגה ועל פשטות ההבנה בו שימי החופשה אינם נכללים בפרק הזמן, ללא שנמצא בפניה כל רמז לחילוק שאינו מוזכר כלל בחוק.

מסקנות

לסיכום, דעתנו היא כי המערערת עמדה בלוח הזמנים המוטל עליה משום שאין מקום לכלול את ימי חופשת חג הפסח. משכך לא קנה בית הדין הרבני האזורי סמכות לדון בתביעת מזונות הילדים.

גם החלטת בית המשפט בעניין הסמכות הייתה נכונה לשעתה טרם שהועלה כלל עניין הכללת ימי הפגרה.

טענה זו כלל לא הובאה בפני בית המשפט לענייני משפחה וגם לא החלטת בית הדין הרבני האזורי שניתנה בגינה. משום כך היא אינה 'מכסה' חלק זה של הדיון בסמכות שהרי החלטה זו לא הייתה בפני כבוד השופטת. החלטה זו של בית הדין היא שהובאה לערעור בפנינו, וכאמור החלטנו לקבל את הערעור.

הכרעה

על פי האמור מוחלט:

א. הערעור מתקבל.

ב. החלטת בית הדין האזורי מיום י"ח בסיוון תשע"ז (12.6.17) מבוטלת.

ג. במקרה זה לא קנה בית הדין הרבני האזורי את הסמכות לדון בתביעת מזונות הילדים.

ד. המזכירות תמציא עותק מהחלטה זו לידי כבוד השופטת הדס גולדקורן, בית המשפט לענייני משפחה חדרה.

ה. ניתן לפרסם החלטה זו בהשמטת פרטים מזהים של הצדדים.

ניתן ביום י' בכסלו התשע"ח (28.11.2017).

הרב אברהם שינדלר

הרב מיכאל עמוס

הרב אליהו הישיריק

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

אליהו הישיריק 1116230-54678313/
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה